

Vatikanski pogledi

LJUDE TREBAMO, A NE SILU

Kod vatikanskih se izjava osobito prijatno doima u našim danima to, što ih se ni najmanje nisu dotakle kojekakve psihoze, što poput zaraznih bolesti uzrujavaju narode. Moć vjere uvijek je također i moć razuma; u njoj su nerazdruživo sjedinjeni Eros i Logos.

Među tim mnogim zaraznim psihozama prijati danas miru u svijetu osobito jedna. Često smo puta već doživjeli, da su si smionim ljudima silom prisvojili mnogo toga i da su silom dalje obvladali onim, što je i prije bilo na silu uzeto. Za tim se ljudima okupljala idealima zagrijana mladež, koja je kao neiskusna, vjerovala, da nasilje služi ovom ili onom etičkom ili vjerskom idealu. Mogao si je čuti kako međusobno govori: »Po tom se mora već jednom udariti! Ova se korupcija neda više izdržati: Blato valja odstraniti, zločinačke elemente treba uništiti.« Tako je mladež razumjela i onu, kad bi tko snažno povikao: »Gospodo, padat će glave!« Međutim imala je vremena da steče iskustva. Bila je svjedokom činjenica, koje su je otrijeznile i poučile, da među glavama, što su doista popadale, nije bilo upravo onih, koje bi si čovjek najprije bio priuštio u smislu poboljšanja čovječanstva — ako se ovdje uopće smiju izricati kakove želje. — Ta je mladež morala doživjeti, da je korupcija izmijenila stvarno samo vođe tamo, gdje joj se zagrozilo, da će joj se silom stati na kraj. To ne znači poboljšanje nego pogoršanje; ta stare su obitelji još uvijek umjerenije i čišće u svojoj pokvarenosti od pokvarenih novih obitelji, koje su još jučer pripadale prostoj svjetini, sutra su već gospoda i rasakošnici, a prekosutra strah i trepet čovječanstva.

Gdje je mladež u zemlji iskusila takovo što, tu opada snaga psihoze. Iskustvo je i spoznanje ubilo bakterije, što su bili proizročili tako strašne bolesti. Ne ćemo nabrajati zemlje, u kojima širenje antitoksina u tom smjeru predstavlja već priličan faktor sigurnosti za budućnost. Za sad bi smo htjeli progovoriti samo onoj mladeži, što je dozrela. Ta ona si sama nezna pomoći, a ipak je upoznala, da slijepa sila može doduše ništiti, ali ne graditi. Htjeli bismo joj pomoći, jer je bolest, od koje je jedva ozdravila, oslabila upravo nježnije organe. Ta dok je mislila provesti veliku reformu čovječanstva gumenim batinama i klanjem po dvoranama, nije naravno više bilo vremena, da dublje misli,

ući i radi na svom značaju, da tako zasluži očinsku baštinu, da je mogne posjedovati. Mladež je, neka bude među nama rečeno malo rastesena, malo nervozna, malo pomamna, kadikad nešto i raspuštena, a koji puta i duboko ogreznula. Postala je poput izgubljenog sina. Gladuje jer nema posla, čezne za kakvim brežuljkom, na kom stoji očinska kuća.

Naravno, mi ne označujemo ovdje svu mladež. Znamo da su u različitim zemljama i razvojne faze različite. Ali donosimo ovdje jedan tip, što ga čovjek susreće gotovo svuda na kamenitim i žalosnim putovima života. Htjeli bismo se približiti svakome pojedinome od tih što im mrtvo lice sa izražajem pokvarenosti i žalosti ne može prikriti nikakovo ličilo i prašak. Ma da im se na čas i povratio sjaj, kad ono električne svjetiljke sa strujom neobične jakosti stanu začaravati umjetnu bajoslovnu ras-koš po noćnim lokalima. Ta evo već se bliži čas, kad će se svjetiljke ugasiti, i sviće blijedo jutro, a za njim će i sunce, koje raskrinkava sve noćne princese. Na ruke bismo htjeli uzeti te, što se tako nesigurno nagiblju u opasnom a neprestanom sumraku života; neka dođu k tomu svi oni, koji su se više očuvali, u kojima je časna predaja samo kao lako prekrita revolucionarnim zabludama i običajima našega vremena. Željeli bismo pozvati i one, koji uopće nijesu podlegli psihozi, no koji trpe od toga, što po njihovom mnijenju ne daje danas Crhva i vjera dovoljno vatrelih duša, u kojima bi zasjevnula iskra bolje budućnosti. Bio to napokon, tko mu drago, samo ako je čovjek: u njemu je sakriven biser, koji mora opet napolje iz dubine, koji treba da nanovo sjaji u pravom mladenačkom oku, koji je u čovjeku simbol božanstvenoga.

Toj bi mladeži htio ispričovjedati malu crticu, koja sve tumači: Bilo je vrijeme, slično našem, kojemu je bila nužno potrebna velika reformacija. Bilo je to doba, u kojem su živjeli sv. Ignacije i Velika Sveta Terezija. Ti ljudi prave obnove, koji su pače i tada i zapravo baš tada obuhvatili čitav svijet, kada su se povukli na Karmel ili se dali na to, da osnivaju nove kuće svoga reda. Oni su znali, da se nasiljem može samo to postići, da se kvantitativno i kvalitativno poveća opću pokvarenost. Ignacije odlazi i sklanja pojedince, da obave duhovne vježbe. Uzeo bi ih 30 dana sa sobom u samoću i izgradio bi tamo od njih nove ljude. Te je nove muševne sadio po opustošenoj njivi svijeta, a za korov se brinuo samo toliko, u koliko je još uvijek i kukolj čovječanstva predmet kršćanske ljubavi prema bližnjemu. Mi ne možemo zamijeniti Caritas sa enthanasijom nekih rasiističkih biologa. U nekoj su stanovitoj zemlji došli u toj stvari opet do barbarstva crnačkih plemena, kod kojih se ostarjeli roditelji izbacuju i puštaju, neka poginu. Svoj toj mladeži htio bih doviknuti: Stvorimo zajedno među svim tim frontama, što ih danas ima, a možda pače i moraju biti, nevidljivu frontu *ljudi razboritih*

i mirnih, koji rade na samima sebi. To treba da bude fronta vjernih i čvrstih, koji znadu već u mladosti, da se moraju osposobiti, da uzdrže ovu kulturu, koju nijesu podigli psihopate, varalice, lažni spasitelji, penezni tipovi, ubojice i razbojnici, nego sveci, sveti muževi-učenjaci, sveti kraljevi i carevi, Bogom nadahnuti pjesnici, slikari, umjetnici svih vrsta, pa sveti redovnici i svećenici. Svaka druga rječ, što bih je još mogao dodati i kazati- suvišna je, ako razumijemo samo ovo jedno: Nemoralna sila uvijek povećava zlo, kojemu hoće da stane na kraj; samo moralna sila kroti strasti, nadvladava barbarstva, odstranjuje zapreke, što sprečavaju božanske sile ljudskom biću i samo je moralna sila vazda bila i biće prvi preduvjet svake kulture na zemlji.

NOVI MIT NOVOGA POGANSTVA

Prije se u III. Reichu govorilo, da nacionalni socijalizam nije nikakva izvozna roba. I te su formule držali, ali su se ujedno potajno trudili, da rašire nove rasističke ideje po svim kontinentima. Tim su očito postigli cilj, i da tako kažemo, stvorili jedan novi *f a i t a c c o m p l i*. Već su tako daleko, da i ovdje odbacuju masku i nacionalnu socijalističku revoluciju stadoše nazivati svjetskom revolucijom. To se na pr. desilo u predgovoru novooga izdanja »*Mythus-a des XX. Jahrhunderts.*« Ima i već sve više znakova za to, da idu svijesno za tim, kako će uništiti katoličku Crkvu i kršćanstvo najprije u Evropi, a onda po svim zemljama na svijetu. Onim 40.000 Amerikanaca, što se spremaju na put za euhar. kongres u Budimpešti, ovako dovikuju u svim mogućim glasovima: »Ta ostanite radije kod kuće! Propalog katolicizma u Evropi ne ćete više spasiti!« Tako se otprilike pisalo u »*Durchbruch-u.*« Nevješ i neupućen čovjek jedva da će si moći stvoriti pojam, kako na pr. radi rasistička propaganda u Prednjoj Aziji. Zapaža se također, da se radioaparat svjetske propagande sve više i više usavršuje obzirom na različite jezike, u kojima se primaju njihove vijesti.

Ipak ima katolika, koji još ni danas neće da vide te činjenice, makar ih vidi Sveti Otac i neprestano o njima govori. Potcjenjuju tu novu nauku, jer je njihovom ličnom mišljenju tako tuđa. Hoće li ih barem uvjeriti teške činjenice, što se naglo jedna za drugom zbivaju? Sigurno se čuju vrlo različiti sudovi o razvitku u III. Reichu, jer taj uostalom i ne napreduje jednako u svim krajevima i provincijama. Ipak nema više nikoga, tko-god nas o tom izvješćuje, a da ne bi priznao, da je kršćanska mladež u Njemačkoj izgubljena, ako sama providnost ne pomogne.

Mladež nije jednostavno dorasla, da odoli sugestiji, izmišljenoj i izrađenoj prema najrafiniranijim metodama moderne psihologije. Ono što je bilo 30. siječnja priređeno na školskim svečanostima, dojmilo se, kako čujemo iz Engleske, jako neo-

bično i dopisnika nekatoličkih novina. Nova se »religija« tako povodi za katoličkim obredima, da dopisnici novina, koji sigurno sami najvećim dijelom nikada nijesu molili kakovih litanija, govore izričito o nekakim Hitlerovim litanijama. Najljepšu glazbu, koju je stvorilo prije svega kršćansko doba, stavljaju u službu nove nauke. Mjesto čitanja iz Evandelja, čuješ recitaciju iz života »vođe.« Taj bi se postupak mogao usporediti s uvođenjem reformacije u Švedsku, gdje su zadržali katoličku misu, te mnogi priprosti seljaci nisu ni opazili, da se što promijenilo. A što je onda uspjelo, može i danas, jer nas ništa ne uvjerava, da je čovječanstvo postalo međutim razumnije.

Nema sumnje, da je priznanja vrijedno, što katolička štampa nekih zemalja, a prije svega »*Osservatore Romano*« izvješćuje o tim stvarima. No pokazalo se naskoro, da je u nekim dijelovima Evrope takovo izvješćivanje već gotovo onemogućeno ili svakako vrlo otežcano. Gdje se god nadaju političkim koristima od III. Reicha, kao na pr. u Mađarskoj ili u Italiji, tu ih jači »partner« sa sjevera obvezuje na šutnju. Svako opisivanje nacional-socijalističkoga novopoganstva označuje se odmah kao politička neprijaznost. *To je već postalo metodom, koja je stoga uspješnija svagdje tamo gdje su se katolici, više nego bi smjeli, poklonili pred totalitarnim sistemima. Gdjegod se nisu katolici u tom pogledu oduprli sa svim silama, dok je još bilo vrijeme, tu moraju sada čutjeti posljedice. Jer svi totalitarni sistemi prevrću hierarhiju vrednota i prema tome stavljaju vjeru u službu politike. Makar koliko puta već bila ta spoznaja izrečena, ipak ostaje katastrofa, da su naime i ugledni katolici tu povezanost prekasno upoznali. Zatvarali su oči pred tim, da nemamo u totalitarnim sistemima samo ovaj ili onaj pokret, koji je uperen protiv kršćanstva, nego da je svaka politička akcija, što je tamo zasnovana, bitno povezana s nazorom o svijetu, koji se kršćanstvu apsolutno protivi. Kako je čudnovato, da je bilo katolika, a ima ih štoviše i danas, koji vjeruju, da će naći nešto zajedničko među novim pojmom jedne posve kolektivno zamišljene narodnosti i među narodom Božjim, gdje je pojam narod uzdignut na viši stepen. Želimo poštedjeti imena, te stoga ne donosimo neke pisce i knjige, koje su istom nedavno objelodanjene.*

Neka bude za danas dovoljno da ustanovimo, da ima Papa pravo, kad odvrća tako silnim i usrdnim riječima od te nove svjetske revolucije. Kad se to u Crkvi općenito uvidi, istom se onda možemo nadati i uspješnijim pripravama za obranu.

Tu smo prispjeli do točke, kod koje dolazi na vidjelo zadnja velika, a možda i najveća opasnost. U razvitku, kako smo ga upravo eto ocrnali od sudbonosnog i odlučnog je značenja, da barem katolički vođe jasno progledaju stanje, pa da budu neustrašivi. No to jasno gledanje biva iz dana u dan sve više iznutra ugroženo. Ovdje mislimo na pr. na knjigu: »*Katolizismus. Sein*

Stirb und Werde.« S pravom je »*Osservatore Romano*« donio o toj knjizi potanku, opširnu recenziju, da obrazloži, zašto je odmah stavljena na indeks zabranjenih knjiga. Upućujemo uostalom na krasnu i potanju raspravu o tom djelu, što je izdana u insbruškom teološkom časopisu »*Quartalschrift-u*«. Nije li posve čitatelj izobražen, on će gotovo nužno podleći prikazivanju, gdje je sve puno laži tako, da se već što gore nije moglo ni zamisliti. Pisac, nažalost katolik, pričinja se, kao da bi htio katolicizmu pomoći, a uistinu ga nastoji pogoditi u srce. Počima s zloporabama, o kojima bi se dalo do stanovitog stupnja raspravljati, a onda prelazi uistinu preko sviju granica. To je tipično nacionalni socijalizam na pseudo-znanstvenom polju. Da takove knjige ne postanu razorne, moramo se zacijelo mi na crkvenoj strani malo drukčije latiti posla, nego što se to dosad činilo.

Odlučno bolje može biti istom onda, kada svi istaknuti zastupnici Crkve stanu tu novu naravnu religiju gledati u onom svijetlu, u kojem je gleda Sveti Otac. Čudnovato: Kad se pozivalo protiv boljševizma, tada se na katoličkoj strani probudiše sve sile i podigoše se svi glasovi, pozvani i nepozvani. Ta tu nije mnogo puta trebalo ništa stavljati na kocku, pa si mogao pri tom na najpobožniji način još preporučiti svijetu svoje nacionalno osjećanje. Nijesu svi tako radili, to je jasno, ali objektivno bilo je to tako. U boju proti nacional-socijalizma i novopoganstva mora čovjek, poimence u nekim zemljama, očitovati svoje mišljenje i u nacionalnom pogledu. Tu se doista radi o tom, hoće li »Isusa ili Césara.« O da bi veliki nazori Svetoga Oca, koji govori istinu bez obzira na stranke, postali nazorima a ujedno djelotvornom snagom u radu, cijelog kršćanstva.

Friederich Muckermann D. I.